

NAGOVORI STARŠEM

Maria Montessori

Slovenski izdaji na pot

Starši se nemalokrat čutimo nemočne pri vzgoji svojih otrok. Ni lahko v današnjem času, v dobi razcveta sodobnih tehnologij, poplavi informacij in vsakodnevnih naglici, odkriti, kdo je otrok, kakšna je pot do njegove samouresničitve in kakšna je naša vloga pri tem ob njem. Iščemo jasnih razlag, napotkov, receptov. Lačni smo spodbud, ki bi pripomogle, da ne bi izgubili ne vere v otroka ne vere vase.

Pustimo se tokrat nagovoriti Marii Montessori. Njeno prepričanje, da se otrok razvija samo po zaslugi dela in gibanja, je neizpodbitno in še vedno aktualno. Njena vera v otroka in njegovo gradnjo človeka, kakršen bo nekoč postal, pa neomajna.

Tokrat svoje pozornosti ne posveča le otrokom, ampak tudi nam staršem. Ponuja nam jasne in konkretne spodbude, ki odgovarjajo na preproste otrokove potrebe (kot pravi sama), da bi zagotovili otroku dober začetek življenja, srečno otroštvo in mu dali dobro življenjsko popotnico. Kako urediti preprosto domače okolje, ki bo spodbujalo otrokovo gibanje in dejavnost? Kakšno starševsko držo zavzeti? Do kam mora seči naše animiranje, poseganje?

Ponovno preseneti dejstvo, da je preteklo že stoletje, odkar je Montessori, izhajajoč iz (opazovanj) otrok, razvila ta svoj pedagoški pristop. Celostni pristop. Po njem se otrok razvija v čudovito in edinstveno osebnost, ki bo pripravljena dati svoj prispevek k miru v svetu. Že stoletje nazaj je razmišljala tudi o inkluziji – kako aktualno – in nam pokazala pot naprej. Z veseljem jo prepoznavamo in ji sledimo. Človeštvu je dala res veliko. Največ. Pokazala je, kdo je otrok. Opozorila je na težnjo po človečnosti, ki jo ima vsak v sebi. Odkrijmo jo! Negujmo jo! Pri svojem otroku in pri sebi.

Naj nas besede, ki sledijo, nagovorijo. Naj nam bodo v pomoč pri odkritju našega otroka.

Eda Šteblaj, pedagoginja in terapevtka montessori ter
Neža Le Roux, pedagoginja montessori s certifikatom AMI (0–3 let).

10 poglavje: Otrok ima svoje delo

Razsvetljeni starši so že zdavnaj opustili zastarelo idejo, da so otroci prazne majhne posode, ki jih morajo odrasli napolniti z informacijami in omiko. Vedo, da otrok sam pomembno pripomore k svojemu razvoju in da morajo preučiti njegove specifične potrebe, če ga hočejo čim bolj pripraviti na odraslo življenje.

Vendar pa se še vedno srečujemo s precejšnjo zmedo glede tega, kakšen je natančno prispevek tako odraslega kot otroka k njenemu skupnemu učenju in poučevanju. Veliko slišimo o »spontani dejavnosti« majhnih otrok in govorijo nam, da bi morali otroku dovoliti, da bi se s to dejavnostjo čim bolj ukvarjal, da bi njegov razvoj potekal naravno in na vseh področjih.

Na prvi pogled se to sliši odlično, vendar pa je zelo nevarno kar prevzeti takšno teorijo, preden jasno ne razumemo, kaj spontana dejavnost sploh pomeni. V resnici ta izraz pogosto uporabljajo v zvezi z dvema popolnoma različnima dejavnostma.

Na primer, za otroka, ki je izjemno občutljiv za zunanje vplive in se nenehno odziva nanje z zmedenimi gibi, pogosto pravijo, da je to zelo značilna spontana dejavnost.

Na drugi strani pa imamo otroka, ki pozornost namenja določenemu predmetu v svojem okolju, in to pogosto zelo dolgo časa. Predmeta se dotika, ga zvija, obrača, primerja z drugimi predmeti in se, dokler se ne naveliča tega predmeta, ne pusti motiti, tudi če mu odrasel ponudi druge predmete, ki naj bi pritegnili njegovo pozornost. Tudi tega otroka opisujejo kot spontano dejavnega.

Takoj vidimo, da se ti dve dejavnosti zelo razlikujeta. Otrok, ki se hitro odziva na zunanje motnje, ga zmoti vsak piš iz okolice, njegovih gibov pa ne usmerja nobena njegova potreba, je zmeden in odvisen.

Dejavnost drugega otroka pa ni zmedena, ampak formativna. Nima potrebe po vplivih odraslih, ki bi mu morali naročati, kaj naj dela, ker mu zadostujeta mirno okolje, ki ustreza interesom njegove starosti, in svobodno upoštevanje svojih notranjih potreb. Za takšnega otroka je značilna prava spontana dejavnost; njegov razvoj poteka od znotraj, iz samega sebe s pomočjo njegove dejavnosti, ko se namensko ukvarja s predmeti v svojem okolju. Ta otrok je hkrati učitelj in učenec in sam določa svojo lastno duševno rast in neodvisnost.

Ta resnično spontana dejavnost je v vsakem otroku. Pokvarimo jo lahko le s preveč dražljaji ali prikrajševanjem. Če otrokom vsiljujemo naloge in disciplino, ki nikakor niso povezani s hitrostjo in potrebami njihove rasti, ali če jih prikrajšamo za preproste predmete, s katerimi bi se lahko ukvarjali, smo v veliki nevarnosti, da bomo naravno neodvisnost spremenili v nenaravno odvisnost, resnično spontano dejavnost v zmedeno gibanje, naravno razvijajočega se otroka pa v nezadovoljno malo bitje brez svojega dela.

Otrok se razvija samo po zaslugi dela.

Odrasli smo nagnjeni k razmišljanju, da razen nas nihče v resnici ne dela. Mi služimo denar za življenje, mi smo ustvarili civilizacijo, v kateri živimo, mi skrbimo za svoje domove in otroke ... Kakšno delo pa opravlja majhen otrok? Morda ima nekaj nalog, malo mora pomagati mami ... preostalo pa je – igra, brezciljno, brezskrbno, nepomembno kratkočasenje.

Seveda, odrasli delamo, tega ne zanikam. Vendar pa bi rada poudarila, da otrok dela prav tako trdo kot mi, vendar na svoj način. To je pomembna stvar, ki si jo je treba zapomniti. Odrasli so proizvajalci, ki delajo v materialnem svetu. Nič nimamo proti, če moramo delo komu dodeliti ali če moramo delati z drugimi. Naš slogan je »olajšajmo si delo«, izumljamo najrazličnejša mehanična sredstva, od sesalnikov do računskih strojev, s katerimi si lajšamo delo, a hkrati dosegamo želeni cilj.

Zdaj pa za hip pomislite na delo majhnega otroka. Njegovo delo je, da ustvari človeka, kakršen bo postal. Vendar pa se tega cilja ne zaveda, zaveda se samo sredstev, ki jih uporablja. Od dojenčkovega prvega brcanja do njegovih zaporednih poskusov, da bi držal glavo pokonci, sedel pokonci, zgrabil svoje prste na nogi, mamin prst in živobarvne predmete, dela za svoj mišični in duševni razvoj. Nihče mu ne more neposredno pomagati pri tem, nobena mehanična naprava mu ne more olajšati dela, ki ga ima s koordinacijo mišic ali umsko vadbo.

Napačno razumevanje se pojavlja, ker otrok ne dela z zavestnim namenom kot proizvajalec. Ko je dovolj star, da hoče delati, kar delajo odrasli, ga ne zanima namen dejavnosti, ampak delo samo. Ne želi se naučiti umiti in oblačiti, da bo dobro oblečen in čist fantič; zanimata ga le učenje in ponavljanje gibov, ki so potrebni, da bi se oblekel in si umil obraz. Ste kdaj videli otroka, ki je kar žarel zaradi novega dosežka, ker si je nadel nogavice in obul čevlje, jih namerno spet sezul, da bi vse skupaj lahko spet ponovil?

V naših šolah otrokom dovolimo, da uporabljajo spontano dejavnost, in jim dajemo na razpolago predmete, ki zahtevajo gibe, primerne njihovi stopnji razvoja. Tako se učijo po zaslugi lastne dejavnosti. To je njihovo delo in njihova zbranost in vztrajnost sta neverjetni.

Vendar pa majhnim otrokom ni treba v šolo, da bi delali. Po zaslugi ponavljanja je čas igre zanje čas učenja. Majhen otrok vsak nov gib, ki ga naredi, najprej poskuša narediti z vso pozornostjo in ga potem ponavlja, dokler se začetna nerodnost postopno ne rafinira v natančen gib. Vsako igralo, ki ga uporablja, je sredstvo za opravljanje njegovega dela.

Kaj če otrok ne ve ničesar o cilju, ki ga bo dosegel? Če mu dovolimo, da uporablja svojo spontano dejavnost v mirnem okolju, ne da bi se vmešavali ali mu sami od sebe pomagali, v resnici opravlja najpomembnejše delo: gradi človeka, kakršen bo nekega dne postal.

Odlomek iz knjige Nagovori staršem

(nasveti o vzgoji priznane pedagoginje Marie Montessori)

Maria Montessori

NAGOVORI STARŠEM

Nasveti o vzgoji priznane pedagoginje
Marie Montessori

 Didakta